

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ. ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

УДК 37.015.311

DOI: 10.37026/2520-6427-2022-112-4-17-22

Ольга ВОРОН,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філософії, економіки
та менеджменту освіти

Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0003-0855-5345

e-mail: oljiavoron@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз формування інформаційно-цифрової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти. Визначено необхідні умови та виокремлено фактори, що сприяють розвитку інформаційно-цифрової компетентності. Підкреслено, що формування інформаційно-цифрової компетентності керівника – проблема, від успішного вирішення якої значною мірою залежить ефективність функціонування закладу загальної середньої освіти. Зміст управління полягає в тому, що директор відіграє важливу роль у розбудові внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Авторка підкреслює, що сучасні керівники закладів загальної середньої освіти повинні володіти низкою загальних і професійних компетентностей, навичками стратегічного проектування, системного моделювання, організації ефективних міжособистісних і професійних комунікацій у педагогічному колективі. Однією з ключових є інформаційно-цифрова компетентність керівника закладу освіти.

Ключові слова: професійний стандарт керівника закладу загальної середньої освіти, компетентність, інформація, інформаційно-цифрова компетентність, формування.

Olha VORON,

Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor;

Department of Philosophy, Economics
and Education Management,
Rivne Regional Institute

of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0855-5345

e-mail: oljiavoron@gmail.com

FORMATION OF THE INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCE OF THE HEAD OF THE GENERAL INSTITUTION SECONDARY EDUCATION: THEORETICAL ASPECT

Abstract. The article gives a theoretical analysis of the formation of the directors of the educational institution information and digital competence. It has been defined necessary conditions and factors contributing to the development of information. Also it has been singled out

digital competence.

The essence of management is that the director plays a huge role in the development of the internal system of ensuring the quality of education. Therefore, modern heads of institutions of general secondary education must

possess a number of general and professional competencies, skills in strategic planning, system modeling and organization of effective interpersonal and professional communications in the teaching staff. One of the important ones is the information and digital competence of the head of the educational institution.

The director of the educational institution must understand the role he can play in the shaping of student's personality as a person of information civilization. The information and digital competence of students must be formed by the director of the educational institution who himself has much culture.

Therefore, for the system of education organizing information education and improving information and digital competence of a person is a problem of paramount importance, and pedagogical workers become the key figures, and in the first place real increases in the level of information and digital competence of young people who study depend on them. It has become a priority for secondary schools to cultivate a taste to the systematic application of information and communication and innovative pedagogical technologies, multimedia and the Internet in everyday life.

At the same time, despite the importance of problems, there is a little attention to the development of information and digital competence of director of the educational institution in a secondary education institution in science and practice. It is not developed an effective model for the managing its formation in the new social conditions. It has been offered the forms and methods of formation the information and digital competence.

Key words: professional standard of the head of a general secondary education institution, competence, information, information and digital competence, formation.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення свідчать про поширення інформаційних технологій в усіх галузях виробництва та різноманітних сферах обслуговування, науки, освіти. Суспільство поступово визнає необхідність розвитку інформаційно-цифрової компетентності як важливого соціального замовлення, підготовки працівників до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами та технологіями роботи. Концептуальні положення щодо зростання ролі інформаційно-цифрової компетентності відображені у Концепції Нової української школи, де визначена потреба інформаційно-цифрової компетентності як ключової риси сучасного громадянина (Концепція Нової української школи, 2016), а також у Законі України «Про освіту» (Закон України «Про освіту», 2017; Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2020; Нова українська школа: основи стандарту освіти, 2016). Це актуалізує проблему формування інформаційно-цифрової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти, здатного ефективно здійснювати трудові функції, викладені у Професійному стандарті керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. «Цифрові компетентності – це річ, без якої неможливо уявити ефективну роботу сучасного керівника» (Наказ про затвердження професійного стандарту «Керівник

(директор) закладу загальної середньої освіти», 2021). Зважаючи на це, директори закладів загальної середньої освіти «повинні володіти низкою загальних і професійних компетентностей, навичками стратегічного проєктування, системного моделювання, організації ефективних міжособистісних і професійних комунікацій у педагогічному колективі» (Дзюба, 2022, с. 120). Інформаційно-цифрова компетентність важлива для кожного директора закладу освіти, адже керівник повинен розуміти важливу роль у розбудові внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Процес формування інформаційно-цифрової компетентності керівника буде ефективним за умови забезпечення комплексного підходу до організації освітнього процесу та дотримання таких педагогічних умов: урахування стійкої позитивної мотивації й потреби оновлення інформаційного багажу; забезпечення рефлексивного підходу до процесу формування інформаційно-цифрової компетентності; дотримання орієнтації на особистісні якості керівника. Отже, організація інформаційної освіти та підвищення інформаційно-цифрової компетентності особистості для системи освіти набуває важливого значення, а самі керівники закладів загальної середньої освіти стають ключовими посталями, від яких залежить реальний рівень підвищення інформаційно-цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу. Привити смак до системного застосування інформаційно-комунікаційних та інноваційних педагогічних технологій, мультимедіа й інтернету в повсякденному житті стало актуальним завданням закладів загальної середньої освіти.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема формування інформаційно-цифрової компетентності педагогів, визначення її змісту та складових аналізуються у працях В. Беспалько, В. Зінченко та ін. Значущими в контексті розгляду процесу формування інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників є ідеї таких дослідників, як В. Кравець, В. Кухаренко, В. Бикова, В. Олійник, М. Жалдак. Питанню інформаційної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти та інформаційного менеджменту присвятили свої наукові дослідження Ю. Дорошенко, Л. Забродська, Л. Калініна, В. Лунячек, В. Маслов. Аналіз наукових досліджень та публікацій дозволяє виокремити основні напрями у вивченні інформаційно-цифрової компетентності: роль інформаційно-цифрової компетентності у розвитку суспільства; формування інформаційно-цифрової компетентності особистості; місце інформаційно-цифрової компетентності в управлінській компетентності керівника.

Варто зазначити, що формування та удосконалення інформаційно-цифрової компетентності керівників освітніх установ в епоху переходу людства до інформаційного суспільства є необхідною умовою становлення їх управлінської компетентності. Однак проблема полягає не в поповненні рівня знань спеціаліста, а в розвитку здібностей знаходити потрібну інформацію, аналізувати та впроваджувати її у свою практичну діяльність, оперативно реагувати на зміни та виклики сьогодення, а також

проектувати, створювати, розбудовувати внутрішню систему забезпечення якості освіти. Отже, означені питання досліджені науковцями передусім у загальнопедагогічному контексті, а тому потребують глибокого аналізу щодо керівників закладів освіти.

Мета статті полягає у теоретичному дослідженні особливостей формування інформаційно-цифрової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний світ характеризується кардинальними змінами у політичній, економічній, соціальній і культурній сферах діяльності, що зумовлює необхідність пошуку нових підходів і методів щодо організації освітнього процесу, перетворення жорсткого адміністративного управління на демократичне, мобільне, гнучке. Сьогодні є всі підстави стверджувати про формування нової інформаційно-цифрової компетентності, що може стати елементом загальної культури людства. Її основу становлять знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, вміння орієнтуватися в інформаційних потоках. Інформаційно-цифрова компетентність на сьогодні є показником не управлінської, а, швидше, професійної компетентності, однак із часом вона стане важливим фактором розвитку кожної особистості.

Важливу роль у формуванні інформаційно-цифрової компетентності відіграє відкрита освіта, яка повинна формувати фахівця інформаційного співтовариства, формуючи в нього такі навички та вміння: диференціації інформації; виокремлення значущої інформації; вироблення критеріїв оцінки інформації; оперативного опрацювання інформації та її використання. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності зумовлений як зовнішніми (соціальні та професійні вимоги до управління), так і внутрішніми факторами (рівнем розвитку світогляду керівника, особистісними властивостями і характеристиками, що визначають готовність до подолання проблем, забезпечення якості освіти та освітньої діяльності).

У методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо навчання вчителів основам інформаційно-комунікаційних технологій зазначається, що кожен учитель закладу загальної середньої освіти, незалежно від ступеня, типу, форми власності закладу та рівня своєї кваліфікації, повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства, використовувати інтернет-технології, локальні мережі, бази даних (Лист МОН України «Щодо організації навчання вчителів із використання інформаційно-комунікаційних технологій», 2011).

Термін «компетентність» (*від лат. competence*) трактується як поняття, що розкриває аспекти поведінки людини, пов'язані з виконанням діяльності, визначає основну характеристику особистості, що досягла або здатна досягти високих результатів діяльності (Олійник, 2003, с. 2–5). У статті 1 Закону України «Про освіту» поняття «компетентність» визначено як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших

особистих якостей, що визначає здатність особистості успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Закон України «Про освіту», 2017). Крім того, компетентність можна визначити як рівень умінь особистості, що відображає ступінь відповідності визначеної компетенції та дозволяє діяти конструктивно в соціальних умовах, що змінюються (Кухаренко, 2010, с. 91–103).

Інформаційно-цифрова компетентність як суб'єктивне явище вирізняється динамічністю, мінливістю, перетвореннями, що відбуваються в досвіді керівника, особливостях його діяльності, прийнятті управлінських рішень та комунікації зі всіма учасниками освітнього процесу. З іншого боку, інформаційно-цифрова компетентність як об'єктивне явище постійно збагачується, вдосконалюється в тісному взаємозв'язку з розвитком інформаційного середовища. Основними чинниками, що визначили виникнення феномену інформаційно-цифрової компетентності, є: перехід інформації у сферу найважливіших універсальних категорій суспільного розвитку; зростання об'ємів інформації; інформатизація суспільства; розвиток інформаційної техніки та технологій; становлення інформаційного суспільства.

Результативність діяльності з підвищення рівня інформаційно-цифрової компетентності особистості, окремих категорій споживачів інформації та суспільства загалом залежить від певного ряду факторів, зокрема: теоретична нерозробленість означеного наукового напрямку, обумовлена новизною; складність проблеми, що спричинила появу безлічі дослідницьких підходів, котрі відрізняються понятійним апаратом, значною різницею у трактуванні означеного явища; ототожнення поняття «інформаційно-цифрова компетентність» із бібліотечно-бібліографічними знаннями або комп'ютерною грамотністю; методична нерозробленість, відсутність науково аргументованих, дидактично обґрунтованих методик навчання основам інформаційно-цифрової компетентності; дефіцит навчальної та методичної літератури з цього напрямку; відсутність спеціально підготовлених педагогічних кадрів, здатних забезпечити кваліфікаційне навчання основам інформаційно-цифрової компетентності різних вікових і соціальних категорій.

Крім того, можна виокремити позитивні та негативні фактори розвитку інформаційно-цифрової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти. Так, з-поміж позитивних спостерігається: власна ініціатива і творчість; інтерес до роботи та бажання підвищити власну майстерність; приклад і повага з боку адміністрації та колег; робота фахових методичних об'єднань; курси підвищення кваліфікації. Негативними факторами розвитку є: інертність та відсутність необхідних теоретичних знань; неминучі витрати часу без компенсації за зусилля в галузі інформаційних інновацій; обмежені ресурси; невпевненість у своїх можливостях. Особистісна спрямованість є одним із найважливіших суб'єктивних факторів досягнення вершини в розвитку інформаційно-цифрової компетентності.

Процес формування інформаційно-цифрової компетентності керівника досить складний, динамічний

і суперечливий. Він не протікає стихійно, однак передбачає наявність певних умов та компетентного управління, від яких залежить його результативність (Ворон, 2015, с. 3–7). За Словником української мови поняття «умова» трактується як «необхідна обставина, передумова, яка робить можливим здійснення чого-небудь». Трактуювання «умови» у словнику подається також з іншої позиції: «умови – це правила, вимоги, використання яких забезпечує що-небудь»; обставини, від яких що-небудь залежить; правила, що встановлені у будь-якій діяльності, галузі життя». За іншим визначенням, «умова – це обставина, від наявності чи зміни якої залежить наявність чи зміна чогось іншого, що називається в такому разі обумовленим» (Словник, 1979, с. 441). Слід розрізняти поняття «умова» і «фактор», що відмінні одне від одного своїми функціями, однак можуть співпадати за змістом. Фактори – це причини та рушійні сили процесу формування, функціонування яких неможливе без наявності необхідних педагогічних умов, що мають зовнішній і внутрішній характер.

Серед умов підвищення рівня інформаційно-цифрової компетентності необхідно виокремити такі: постійний зворотний зв'язок теоретичного та емпіричного навчального матеріалу в системі післядипломної педагогічної освіти; забезпечення педагогічно обумовлених методів, форм і засобів у навчанні керівника. Процес формування інформаційно-цифрової компетентності забезпечується систематичним використанням інтегрованих завдань, що сприяють: розвитку абстрактного та образного мислення; формуванню навичок інформаційного моделювання та дослідження на їх основі реальних процесів і явищ; кваліфікованому оволодінню знаряддєвим комплексом комп'ютера; забезпеченню інформаційної та медіаграмотності.

У сучасному інформаційному суспільстві виникає потреба узгодити зміст навчання із досягненнями сучасних інформаційних технологій, посилити його прикладний характер. Серед методів навчання переважають продуктивні, розвиваючі методи дослідницького характеру. Г. Вишинська серед умов, що забезпечують результативність формування інформаційно-цифрової компетентності, визначає:

- уточнення завдань і змісту навчального процесу курсів підвищення кваліфікації відповідно до нового освітнього пріоритету – формування інформаційно-цифрової компетентності особистості шляхом диференціації у вигляді моделі поетапного здійснення цього завдання;

- модельну репрезентацію навчальної бази для формування інформаційно-цифрової компетентності;

- індивідуалізацію освітнього процесу за рахунок використання новітніх педагогічних інформаційних технологій, що сприятиме підвищенню його ефективності та модульної організації змісту навчального матеріалу (Вишинська, 2002, с. 7).

Формувати інформаційно-цифрову компетентність доцільно з урахуванням наявних знань, умінь, особистісного досвіду та потреб керівника в її розвитку, а вивчати основи інформаційно-цифрової компетентності бажано та педагогічно доцільно

разом із вивченням інформаційних систем підтримки розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти, зокрема системи Evalued – інформаційно-аналітичної системи, розробленої Державною службою якості освіти України за сприяння Чеської агенції розвитку та Чеської шкільної інспекції. Планується завдяки системі охоплення самооцінюванням 300 тис., а інституційним аудитом – 30 тис. закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійної (професійно-технічної) освіти протягом десяти років. У системі створено модуль, що допомагатиме закладом освіти проводити самоаналіз освітньої діяльності задля: підвищення якості освітніх послуг; створення умов для навчання й праці; забезпечення партнерства всіх учасників освітнього процесу.

За результатами самооцінювання керівник закладу освіти отримує узагальнений розгорнутий звіт, що значно алгоритмізує та мобілізує значну частину управлінських та освітніх процесів (Інформаційно-аналітична система EvaluEd, 2022). Засвоєння основних положень теорії інформатизації, нових інформаційних технологій і впровадження їх керівником у свою управлінську діяльність повинні відбуватися вмотивовано, системно, з отриманням очікуваного результату. Оскільки формування інформаційно-цифрової компетентності керівника як цілісне явище повинно розглядатися як одна з головних педагогічних цілей процесу професійної підготовки, слід очікувати, що в процесі післядипломної освіти цей вид компетентності переходить на якісно новий рівень за таких умов:

- процес професійної підготовки ґрунтується на компетентнісному підході, відповідно до якого директор здійснює освітню та управлінську діяльність в єдності;

- чітко визначені принципи формування інформаційно-цифрової компетентності, які регулюють діяльність викладача і керівника закладу освіти;

- створені технології формування інформаційно-цифрової компетентності для етапів професійної підготовки директорів закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної педагогічної освіти, що реалізують уявлення про цілі інформаційно-цифрової компетентності, можливості способів і форм підготовки, наявних у практиці безперервної освіти.

Досягнення мети формування інформаційно-цифрової компетентності здійснюється у процесі вирішення наступних завдань: вивчення різноманітних джерел інформації; опанування способів аналітико-синтетичної переробки навчальної інформації, прийомів і засобів самостійного ведення пошуку інформації відповідно до завдань, які виникають під час навчання; вивчення і застосування можливостей новітніх інформаційних технологій тощо. Найбільший обсяг знань, пов'язаних зі сферою інформаційно-цифрової компетентності, припадає на вивчення різноманітних джерел інформації, а найбільший обсяг умінь – на опанування способів аналітико-синтетичної переробки інформації. Ураховуючи ці аспекти, можна зробити висновок, що інформаційно-цифрова компетентність – це новий тип управління

та комунікації, це вільний доступ в інформаційному просторі, новий тип мислення, що зорієнтований на якість освіти та освітньої діяльності.

Висновки. Зважаючи на викладене вище та об'єктивні виклики освіти в Україні, зазначимо, що процес формування інформаційно-цифрової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти – це об'єктивна потреба, котра мотивується такими цілями: формування хмарного навчального середовища, контрольованого та максимально захищеного; навчання використання онлайн-щоденників, введення цієї системи в заклади освіти; використання онлайн-календарів, застосунків для нагадування про актуальні події; навчання правилам кібербезпеки; забезпечення учасників освітнього процесу закладу доступом до безперебійного інтернету; сприяння забезпеченню освітян необхідними гаджетами для проведення уроків; покращення нормативної бази для того, щоб шкільна програма ставала ще більш гнучкою з можливістю максимально швидко адаптуватися під асинхронний формат взаємодії.

Здійснення системи заходів на реалізацію означених завдань допоможе покращити якість освіти та освітньої діяльності. Тільки системна єдність умов та факторів дозволить досягати вагомих результатів і становить комплекс розвитку інформаційно-цифрової компетентності керівника у процесі освіти впродовж життя. Інформаційно-цифрова компетентність керівника є важливою складовою його управлінської компетентності, складним особистісним утворенням, що має свою структуру і ефективно формується за умов створення відповідного освітнього середовища, залучення системи стимулів і засобів її спрямованої та неспрямованої соціалізації, необхідних педагогічних технологій.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробці структурованої моделі управління розвитком інформаційно-цифрової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/> (дата звернення: 18.12.2022).

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 18.12.2022).

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 18.12.2022).

Нова українська школа. Основи стандарту освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 18.12.2022).

Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти України від 17.09.2021 № 568-21. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh-standartu>.

keriv.22.09.pdf (дата звернення: 13.12.2022).

Дзюба, В. В. (2022). Організаційно-педагогічна модель розвитку цифрової компетентності керівника закладу освіти. *Проблеми освіти*. № 2 (97). С. 120.

Щодо організації навчання вчителів із використання інформаційно-комунікаційних технологій: лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24.06.2011 №1/9-493. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/19837 (дата звернення: 14.12.2022).

Олійник, В. В., Даниленко, Л. І. (2003). Професійне зростання педагогічних працівників: організаційно-педагогічний аспект. *Методист*. № 3. С. 2–5.

Кухаренко, В. М. (2010). Сучасні технології дистанційного навчання. *Інноваційні педагогічні технології у вищій школі*: зб. наук.-метод. праць / за ред. О. Г. Романовського, Ю. І. Панфілова. Харків: НТУ «Харківський політехнічний інститут». С. 91–103.

Ворон, О. Г. (2015). Фактори та умови розвитку інформаційної культури педагога загальноосвітнього навчального закладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16 «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики»*: збірник наукових праць / відп. ред. Н. В. Гузій. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Вип. 25 (35). С. 3–7.

Словник української мови: в 11 т. (1979). Т. 10. С. 441. URL: <http://sum.in.ua/p/10/441/2> (дата звернення: 17.12.2022).

Вишинська, Г. В. (2002). Формування інформаційної культури особистості майбутнього офіцера: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 20.02.02 «Військова педагогіка та психологія». Хмельницький. 20 с.

Інформаційно-аналітична система EvaluEd для зовнішнього оцінювання та самооцінювання освітніх і управлінських процесів у закладах загальної середньої освіти та проведення сертифікації педагогічних працівників. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/informaciyno-analitichna-sistema-evalued/> (дата звернення: 17.12.2022).

REFERENCES

Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. (2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/> (data zvernennia: 18.12.2022). [in Ukrainian].

Pro osvitu: Zakon Ukrainy [On Education: Law of Ukraine] vid 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (data zvernennia: 18.12.2022). [in Ukrainian].

Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy [On general secondary education: Law of Ukraine] vid 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (data zvernennia: 18.12.2022). [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola. Osnovy standartu osvity [New Ukrainian school. Basics of education standard]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (data zvernennia: 18.12.2022). [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Kerivnyk (dyrektor) zakladu zahalnoi serednoi osvity»: *nakaz Minekonomiky Ukrainy* [On approval of the professional standard «Head (director) of a general econdary education institution»: Order of Ukraine Ministry of Economic] vid 17.09.2021 № 568-21. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf> (data zvernennia: 13.12.2022). [in Ukrainian].

Dziuba, V. V. (2022). Orhanizatsiino-pedahohichna model rozvytku tsyfrovoy kompetentnosti kerivnyka zakladu osvity [Organizational and pedagogical model of the development of digital competence of the head of the educational institution]. *Problemy osvity*. № 2 (97). S. 120. [in Ukrainian].

Shchodo orhanizatsii navchannia vchyteliv iz vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Regarding the organization of teacher training in the use of information and communication technologies]: lyst Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 24.06.11 №1/9-493. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/19837 (data zvernennia: 14.12.2022). [in Ukrainian].

Oliinyk, V. V., Danylenko, L. I. (2003). Profesiine zrostantia pedahohichnykh pratsivnykiv: orhanizatsiino-pedahohichnyi aspekt [Professional growth of teaching staff: organizational and pedagogical aspect]. *Metodyst*. № 3. S. 2–5. [in Ukrainian].

Kukharenko, V. M. (2010). Suchasni tekhnolohii dystantsiinoho navchannia [Modern technologies of distance learning]. *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii u vyshchii shkoli: zb. nauk.-metod. prats / za red. O. H. Romanovskoho, Yu. I. Panfilova*. Kharkiv: NTU «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». S. 91–103. [in

Ukrainian].

Voron, O. H. (2015). Faktory ta umovy rozvytku informatsiinoi kultury pedahoha zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu [Factors and conditions for the development of the information culture of a teacher of a general educational institution]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 16 «Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky»*: zbirnyk naukovykh prats / vidp. red. N. V. Huzii. Kyiv: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. Vyp. 25 (35). S. 3–7. [in Ukrainian].

Sloynyk ukrainskoi movy: v 11 t. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. (1979). T. 10. S. 441. URL: <http://sum.in.ua/p/10/441/2> (data zvernennia: 17.12.2022). [in Ukrainian].

Vyshynska, H. V. (2002). Formuvannia informatsiinoi kultury osobystosti maibutnoho ofitsera [Formation of the information culture of the future officer's personality]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 20.02.02 «Viiskova pedahohika ta psykholohiia». Khmelnytskyi. 20 s. [in Ukrainian].

Informatsiino-analitychna systema EvaluEd dlia zovnishnoho otsiniuvannia ta samoetsiniuvannia osvitnikh i upravlinskykh protsesiv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity ta provedennia sertyfikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv [EvaluEd information and analytical system for external evaluation and self-evaluation of educational and management processes in general secondary education institutions and certification of teaching staff]. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/informaciyno-analitichna-sistema-evalued/> (data zvernennia: 17.12.2022). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 14.12.2022